
Ministry of Education and Science of Ukraine

V. N. Karazin Kharkiv National University

S. V. Eltsov, N. A. Vodolazkaya

**Practical
Medical Chemistry**

Kharkiv – 2015

УДК 54(075.8)

ББК 24я73

E58

Рецензенти:

А. О. Дорошенко – доктор хімічних наук, професор, професор кафедри органічної хімії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

В. О. Черановський – доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри прикладної хімії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради

*Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 26 січня 2015 року)*

Ельцов С. В.

E58 Практикум по медицинской химии : учебное пособие / С. В. Ельцов, Н. А. Водолазкая. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2015. – 188 с.

Учебное пособие соответствует программе курса «Медицинская химия» для студентов медицинского профиля высших учебных заведений Украины и содержит как теоретические разделы, так и материал для практических и лабораторных работ. В пособии изложены следующие темы курса: химические элементы и периодическая система элементов, химическая связь и комплексобразование, электролитическая диссоциация в растворах, кислотность и кислотно-основные равновесия в растворах, коллигативные свойства растворов, термохимия, электропроводность растворов, электродвижущие силы и гальванические элементы, химическая кинетика, образование и устойчивость дисперсных систем, электрокинетические явления, адсорбция.

Eltsov S. V.

E58 Practical Medical Chemistry : manual / S. V. Eltsov, N. A. Vodolazkaya. – Kh.: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2015. – 188 p.

Manual includes theory and laboratory exercises for the course «Medical Chemistry» for students of medical specialities of universities. It consists of material on selected topics of the course: chemical elements and periodic table of the elements, chemical bonding and complex formation, electrolytic dissociation, acidity and acid-base equilibria in solutions, colligative properties of solutions, thermochemistry, electrolytic conductance, electromotive force and galvanic cells, chemical kinetics, formation and stability of dispersed systems, electrokinetic phenomena, adsorption.

УДК 54(075.8)

ББК 24я73

ISBN 978-966-285-250-9

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015

© Єльцов С. В., Водолазька Н. О., 2015

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2015

CONTENTS

Foreword.....	5
Copybook format and rules.....	6

Module 1

Theme 1. Chemical elements. Periodic table.....	10
Theme 2. Properties and qualitative reactions of some important ions	18
<i>Laboratory exercise No. 1.</i> Properties and qualitative reactions of CO_3^{2-} , SO_4^{2-} , NO_2^- , $\text{S}_2\text{O}_3^{2-}$ ions.....	20
<i>Laboratory exercise No. 2.</i> Properties and qualitative reactions of MnO_4^- , Fe^{3+} , Cu^{2+} , Ag^+ ions.....	23
Theme 3. Chemical bonding.....	27
<i>Laboratory exercise No. 3.</i> Preparation of complex compounds.....	34
Theme 4. Solutions. Electrolytic dissociation	39
<i>Laboratory exercise No. 4.</i> Preparation of solutions and acid-base titration .	43
Theme 5. Acid-base equilibria	52
<i>Laboratory exercise No. 5.</i> Determination of the pH value of solutions by indicator method	61
Theme 6. Colligative properties of solutions.....	65
<i>Laboratory exercise No. 6.</i> Determination of the molar mass of dissolved substance by cryoscopic method.....	69

Module 2

Theme 7. Thermochemistry.....	77
<i>Laboratory exercise No. 7.</i> Determination of the integral heat of solution of a salt.....	85
Theme 8. Chemical kinetics	91

<i>Laboratory exercise No. 8. Determination of rate constant for reaction of crystal violet dye and hydroxide ion</i>	98
Theme 9. Electrochemistry.....	105
9.1. Galvanic cells. Potentiometry.....	105
<i>Laboratory exercise No. 9. Potentiometric titration</i>	116
<i>Laboratory exercise No. 10. Determination of the pH value of solutions by measurements of electromotive force of galvanic cell</i>	123
9.2. Conductometry	130
<i>Laboratory exercise No. 11. Conductometric determination of dissociation constant of weak electrolyte</i>	135
Theme 10. The colloidal state	140
<i>Laboratory exercise No. 12. Preparation of hydrophobic colloidal systems</i>	144
Theme 11. The colloid stability	148
<i>Laboratory exercise No. 13. Determination of a coagulation threshold</i>	151
Theme 12. The electric double layer and electrokinetic phenomena.....	156
<i>Laboratory exercise No. 14. Determination of the electrokinetic (zeta) potential</i>	160
Theme 13. Adsorption.....	164
<i>Laboratory exercise No. 15. Adsorption of acetic acid on activated carbon</i>	170
Safety rules in chemical laboratory	175
Appendix	179